

STANOVISKO PANELU MLÁDEŽE MŠMT

Menstruační chudoba a dostupnost menstruačních pomůcek (nejen) ve školách

Jako Panel mládeže vnímáme, že menstruační chudoba a dostupnost menstruačních pomůcek je téma, které mladí lidé kolem nás řeší a trápí je. Jedním z podnětů k diskusi pro nás byl kulatý stůl „Jak zajistit menstruační potřeby na školách a proč je to potřeba“, který se uskutečnil v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR dne 14. ledna 2025.

Dle průzkumů prezentovaných na kulatém stole¹:

- 90 % respondentů si celkově myslí, že je správné dodávat menstruační pomůcky do škol zdarma;
- 89 % menstruujiících považuje menstruační pomůcky za drahé;
- 84 % respondentů si zažilo alespoň jednu nepříjemnou situaci s menstruací a 40 % z nich konkrétně zmínilo školní prostředí (průzkum AcceCycle²).
- V Česku je přibližně 38 000 dívek, které jsou ohroženy menstruační chudobou (Člověk v tísni³).
- Průzkumy ze zahraničí poukazují, že nedostatek menstruačních pomůcek může negativně ovlivnit školní docházku dívek:
 - v USA 1/5 dívek alespoň jednou vynechala výuku kvůli nedostatku menstruačních pomůcek, v UK je to každá druhá dívka (Sola pomáhá⁴).
- České i zahraniční příklady ukazují, že menstruační pomůcky ve školách podporují pocit bezpečí a mají pozitivní vliv na školní docházku¹.
- Příklady z Česka ukazují, že se nejedná o velké náklady, žactvo a studentstvo to vítá a školy vnímají snížení absence z těchto důvodů. Nepotvrzují se obavy, že by docházelo ke zneužívání volně dostupných menstruačních pomůcek (příklad z Ostravy⁵).

Současná legislativa nebrání školám nabízet žactvu a studentstvu menstruační pomůcky zdarma, ale také jim to nepřikazuje.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve svém dopise ředitelům škol (zaslaném dne 20. 3. 2025) podpořilo myšlenku zajištění dostupných menstruačních pomůcek a vyzvalo je k aktivnímu přístupu podpory dívek a žen na školách a k hledání vhodného řešení v konkrétních podmínkách.

¹ Kulatý stůl pod záštitou poslankyň Kláry Kocmanové, Martiny Ochodnické, Marie Jílkové, Michaely Šebelové a Taťány Malé na téma „Jak zajistit menstruační potřeby na školách a proč je to potřeba“, 14. ledna, 14:30-17:00, Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR (videozáznam dostupný zde: [Videoarchiv PSP ČR](#))

² Anonymní dotazníkový průzkum s názvem „Zkušenosti s financováním menstruace“ cílil na rezidenty České republiky všech generací a obou pohlaví, bez ohledu na vzdělání a společenský status. Účastnilo se ho více než 600 respondentů, z čehož 75 % tvořili menstruujiící.

³ Kristýna Bojič, Člověk v Tísni, kulatý stůl v PSP 14.1.2025.

⁴ Irena Hůlová, Sola pomáhá, kulatý stůl v PSP 14.1.2025.

⁵ Zbyněk Pražák, příklady z Ostravy, kulatý stůl v PSP 14.1.2025.

NAŠE STANOVISKO:

Panel mládeže MŠMT vnímá menstruační chudobu jako závažný společenský problém, který má přímý dopad na vzdělávání a psychickou pohodu mladých lidí. Přístup k menstruačním pomůckám na toaletách ve školách zdarma vnímáme jako reakci na základní lidské potřeby a měl by se stát běžnou realitou. Podporujeme zavedení opatření, která zajistí dostupnost menstruačních pomůcek ve školách i na jiných veřejných místech. Pro efektivní řešení menstruační chudoby je nutné odstranit tabu s tím spojené a zvýšit povědomí o tomto ohrožení v celé společnosti. Věříme, že otevřená komunikace, dostupnost menstruačních pomůcek a aktivní zapojení škol i veřejnosti povedou ke zlepšení situace a odstranění bariér spojených s menstruační chudobou.

Členstvo Panelu mládeže se dále shoduje:

K menstruační chudobě a dostupnosti menstruačních pomůcek obecně

- Téma menstruační chudoby a dostupnosti menstruačních pomůcek vnímáme mezi mladými lidmi jako diskutované téma a setkáváme se s ním například na jednáních studentských parlamentů.
- Téma menstruace je ve společnosti stigmatizováno a zejména pro mladé dívky může být nepříjemné se o tom bavit. Je třeba téma odtabuizovat a zbavit se předsudků.
- Téma menstruace může být rovněž zvláště náročné pro trans a genderově rozmanité žactvo a studenstvo. Školy by proto měly zajistit rovný přístup k menstruačním pomůckám bez ohledu na genderovou identitu.
- Menstruační chudoba je komplexní problematika, nejde jen o dostupnost menstruačních pomůcek na školách. Pozornost by se měla věnovat také například jejich dostupnosti v dalších veřejných institucích (knihovny, úřady, nemocnice, kulturní centra aj.). Jako téma k veřejné diskusi vnímáme i cenu a sazbu DPH menstruačních pomůcek.
- Menstruační pomůcky nejsou luxus, ale základní potřeba a je důležité podporovat jejich dostupnost, a to s ohledem na menstruuující osoby v různých sociálních skupinách.
- Menstruační pomůcky by primárně měla zajistit rodina, ale pokud tuto roli z různých důvodů neplní, škola by mohla být místem, které v případě potřeby tuto funkci zastoupí a poskytne adekvátní podporu.

Ke vzdělávání ve školách

- O tématech spojených s menstruací se mladí lidé často dozvídají od kamarádů nebo na internetu, což nemusí být vždy nejspolehlivější zdroje informací.
- Je důležité citlivě a srozumitelně mluvit o tématu menstruace a přirozeně téma začleňovat i do vzdělávání na školách. S tímto tématem by se měli obeznámit všichni účastníci vzdělávacího procesu neohledně na gender.
- Dobrým nástrojem mohou být workshopy k problematice menstruace od externích vzdělavatelů uspořádané přímo ve školách, kteří téma přiblíží srozumitelnou, věkově i společensky přístupnou formou v konformním prostředí. Velmi důležité je také sebevzdělávání pedagogů a zapojení tématu do běžné výuky.

K dostupnosti menstruačních pomůcek ve školách

- Školy a další vzdělávací zařízení by měly být přístupným a bezpečným prostředím. Dostupnost menstruačních pomůcek k tomu může jednoznačně přispět.
- Dosavadní data a příklady dobré praxe z Česka ukazují, že dostupné menstruační pomůcky ve školách jsou reálnou potřebou, náklady pro školy nejsou enormní a volně dostupné menstruační pomůcky se nezneužívají.
- Dostupnost menstruačních pomůcek je důležitá pro zajištění dobrého wellbeingu ve školách nejen menstruuujících. Také nemenstruuující podporují zavedení menstruačních pomůcek zdarma, protože jim záleží na tom, aby se každý cítil dobře.
- Při zavádění opatření ve školách doporučujeme zvážit, jaké typy a druhy menstruačních pomůcek bude škola poskytovat, ideálně to konzultovat přímo s konkrétními příjemci na školách (například skrze školní parlamenty).
- Vážíme si přístupu škol, které již podnikly progresivní kroky a menstruační pomůcky zdarma nabízejí.
- Podporujeme systémová řešení, která zajistí financování a distribuci těchto pomůcek na všech základních, středních, vysokých školách a jiných školských zařízeních.

Co podporujeme – Ideální stav:

- 👉 Menstruační pomůcky jsou **bezplatně a diskrétně dostupnou součástí školního prostředí** na všech základních, středních i vysokých školách a v dalších vzdělávacích institucích.
- 👉 Školy **spolupracují se žactvem a studentstvem**, například skrze **školní parlamenty**, při rozhodování o konkrétní podobě podpory. Pedagogický sbor je zároveň vybaven znalostmi a nástroji pro **citlivou komunikaci** o tématu.
- 👉 Menstruace je vnímána jako běžná součást života, **podpořena kvalitní osvětou přístupnou všem** bez ohledu na gender nebo zkušenost s menstruací.

Panel mládeže vyzývá:

- 👉 **Mladé lidi, žactvo, studentstvo a studentské parlamenty**, aby téma menstruační chudoby a dostupnosti menstruačních pomůcek otevírali ve svých vzdělávacích institucích a přicházeli s konstruktivními návrhy řešení.
- 👉 **Zřizovatele a vedení škol**, aby myšlenku zdarma dostupných menstruačních pomůcek podporovali a vedli o tom se svým žactvem a studentstvem dialog a společně hledali formy řešení.
- 👉 **Občanskou společnost**, aby o tématu otevřeně debatovala a přispívala tak k odbourávání předsudků a stále trvajícího stigma.
- 👉 **Stát a samosprávy**, aby hledali efektivní řešení pro zajištění finanční podpory pro dostupnost menstruačních pomůcek.